

XVI. Yüzyıl Başlarında Balkan Şehirlerinde Nüfus: Sağkol Kazaları Örneğinde Bir Tarihsel Demografi Denemesi

Hanife ALACA¹

Öz

Osmanlı Devleti'nde nüfus ile ilgili bilgileri içeren en kapsamlı sayımlar XVI. yüzyıl boyunca gerçekleştirilmiştir. Bu sayımlar tımar sistemiyle bağlantılı olarak devlet genelinde vergi potansiyelini belirlemek üzere yapılmış ve bunun neticesinde defterler düzenlenmiştir. Tahrir defterleri adı verilen bu defterler sayesinde bir bölgenin nüfus yapısı hakkında bilgiler elde etmek mümkün olmuştur. Çimpe Kalesi'nin alınmasından sonra Osmanlı Devleti Balkanlar'da yerleşmeye başlamıştır. Balkanlar'da devam eden fetihler sonucunda "Rumeli Eyaleti" teşkil edilmiştir. Rumeli Eyaleti, Osmanlı'nın idari, askeri ve ekonomik yönden en önemli eyaletidir. Rumeli, idari teşkilatlanmada sağkol, solkol ve ortakol olmak üzere kazalara ayrılmıştır. Bu çalışmanın amacı, 370 Numaralı Tapu Tahrir Defteri'nden elde edilen bilgiler ışığında, Rumeli sağkol olarak adlandırılan "Edirne, Dimetoka, Ferecik, Keşan, Kızılağaç, Zağra-i Eskihişar, İpsala, Filibe, Tatarbazarı, Samakov, Üsküb, Kalkandelen, Kırçova, Manastır, Pirlepe ve Köprülü" kazalarında yer alan ve Şehir özelliği taşıyan yerleşmelerde Müslüman ve gayrimüslim nüfusun demografik yapılarını tespit etmektir. Böylece, Osmanlı Devleti hâkimiyetinde yer alan Balkan coğrafyasında Müslüman ve gayrimüslim mahallelerinin özellikleri ve sosyal ilişkileri ortaya konmaya çalışılacaktır. Çalışmanın özgünlüğü, XVI. yüzyıl başlarında nüfus araştırılması için dönemin ana kaynağı sayılan tahrir defterlerini analiz etmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca Osmanlı idari yapısı içinde en önemli birimlerden olan Rumeli Eyaletinin nüfusu hakkında kapsayıcı başka herhangi bir çalışmanın bulunmaması da araştırmanın önemini artırmaktadır.

Anabtar Kelimeler: Balkanlar, İdari Yapı, Nüfus, Tahrir Defteri

Population in Balkan Cities in The Early 16th Century: Sağkol (Right- Ramification) District

Abstract

In the Ottoman Empire, the most comprehensive population-based censuses were conducted in the 16th century. These censuses were conducted to determine the tax potential across the state in relation to the manorial system ("tımar" system) and, as a result, the cadastral record books were edited ("tahrir" books). Thanks to these books, called the cadastral record books, I was able to obtain information on the population structure of the region. After the acquisition of the Çimpe Castle, the Ottoman Empire began to settle in the Balkans. The "Rumeli State" was established as a result of the ongoing conquests in the Balkans. From an administrative, military and economic point of view, the Rumeli State is the most important state of the Ottoman Empire. The Rumeli Administrative Organization is divided into sağkol (right-ramification), solkol (left-ramification) and ortakol (middle-ramification). The aim of this study is to determine the demographic structures of the muslim and non-Muslim population in the settlements that are involved in the districts of "Edirne, Dimetoka, Ferecik, Keşan, Kızılağaç, Zağra-i Eskihişar, İpsala, Filibe, Tatarbazarı, Samakov, Üsküb, Kalkandelen, Kırçova, Manastır, Pirlepe ve Köprülü" named as Rumeli Sağkol in the light of the data presented by the cadastral record book No. 370. In this way, the characteristics and social relations of Muslim and non-Muslim neighborhoods will be tried to be revealed in the Balkan geography under the rule of the Ottoman Empire. The originality of the work derives from the analysis of the cadastral record books, which are considered to be the main source of the period for Population Research in the early 16th century. In addition, the lack of any other inclusive population studies in the Rumeli State, which is one of the most important states of the Ottoman administrative structure, increases the importance of research.

Key Words: Balkans, Administrative Structure, Population, Tahrir Book (Cadastral Record Books)

Atıf İçin / Please Cite As:

Alaca, H. (2021). XVI. Yüzyıl Başlarında Balkan Şehirlerinde Nüfus: Sağkol Kazaları Örneğinde Bir Tarihsel Demografi Denemesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(3), 1932-1950.

Geliş Tarihi / Received Date: 05.11.2020

Kabul Tarihi / Accepted Date: 26.06.2021

¹ Dr. Öğretim Üyesi - Batman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, h.alaca67@gmail.com

Giriş

Osmanlılar, Balkanlar'a Rumeli adını vermiştir. Rumeli adını Romania'dan esinlenmiş ve Bizans hâkimiyetinde olan Balkan topraklarını fethettikten sonra kullanmaya başlamıştır. Orhan Bey'in Bizans İmparatoru'nun kızı ile evlenmesi sonucunda iki devlet arasında siyasi ve askeri ittifaklar meydana gelmiş ve bu ittifaklar sonucunda ilk defa Rumeli'ye geçmişlerdir. Bizans'ta merkezi otoritenin zayıflaması ve Bizans'ın birçoğ devletçik ve feodal senyörlüğe bölünmüş olması Osmanlı Devleti'nin Rumeli'ye geçişini ve bu bölgede yayılmasını kolaylaştırmıştır (İnalçık, 2011, s. 1).

Orhan Bey'in oğlu şehzade Süleyman komutasındaki ordunun Sırp-Yunan kuvvetlerini 1352 yılında yenilgiye uğratması, Osmanlıların Rumeli'ye yerleşmesini sağlayan dönüm noktası olmuştur (İnalçık, 2008, s. 232). 1354 yılında meydana gelen deprem sonucunda ise Osmanlılar savaş yapmadan Gelibolu'yu ele geçirmişlerdir. Gelibolu hem Osmanlıların Rumeli'ye yerleşmeye başlaması hem de bu bölgenin Rumeli'ye geçişte Osmanlı orduları için geçiş yeri ve deniz üssü olması bakımından oldukça önemlidir (Emecen, 1996, s.1).

Osmanlıların Gelibolu'ya yerleşmesi sonucunda, Romalılar'ın yaptırdığı ve Bizanslılar'ın da kullandığı yollar boyunca fetihlere devam etmişlerdir. Bu yollarda ilerleme devam ederken Osmanlılar kendilerine uç bölgeleri belirlemişlerdir. Birinci uç; sahtilden Tekfurdağı, Çorlu ve İstanbul istikameti, ikinci uç; ortadan Konru Dağı üzerinde, Malkara, Hayrabolu ve Vize istikametinde, üçüncü uç ise; Meriç vadisinden İpsala, Dimetoka ve Edirne istikamettir (İnalçık, 2008, s. 233).

Zamanla solkoldaki uç; İpsala, Gümölcine, Serez, Kara Feriye ve oradan iki kola ayrılıp Tırhala ve Üsküb'e, sağkoldaki uç ise Yanbolu, Karin ovası, Pravadi'ye, oradan ikiye ayrılarak biri Tırnova ve Niğbolu'ya, diğeri Dobruca'ya kadar ulaşacaktı. Orta uç Çirmen, Zağra, Filibe'ye, oradan ikiye ayrılıp, Sofya ve Niş'e veya Köstendil ve Üsküb'e ulaşacaktır. Bu üç istikamette yapılan fetihler Rumeli'nin sağkol, solkol ve ortakol sancaklarını teşkil etmiştir (İnalçık, 2008, s. 233). Sağkol askeri anlamda solkol kadar etkili olmasa da, İstanbul'a buğday, et gibi temel besin maddelerinin sağlanması bakımından önem arz etmekteydi.

Osmanlı Devleti idari bakımdan eyalet, sancak, kaza, nahiyelere ayrılmıştır. Eyalet, Osmanlı taşra teşkilatında beylerbeyinin idaresi altında bulunan en büyük idari birimdir (İnalçık, 1995, s. 548). Sancak, Osmanlı Devleti'nde bir bölgeyi ifade etmek için ya da gelir getiren has anlamında kullanılmakta olup, XV. yüzyıldan itibaren idarî anlamda kullanıldığı ve idarî taksimatın ana birimi olarak kullanılmaya başlandığı görölmektedir (şahin, 2006, s. 97-98). Sancakların oluşmasında tarihi, coğrafi, toplumsal ve iktisadi yapı göz önünde bulundurulmuştur. Ancak sancak idarî yapısını belirleyen en önemli etken askeri yapıdır. Kaza, hem kadının idari alanını belirlerken hem de belirli bir coğrafi alanı ifade etmektedir (Baykara, 2002, s. 119). Nahiye ise, bir livanın, belirli bir şehir, kasaba veya büyük yerleşim birimleri ile bunlar etrafındaki yerleşim birimlerini ifade eden ve bazen de bu yerleşim birimlerine tabi olan alanlar için kullanıldığı görölmektedir (Gökbilgin, 1964, s. 37).

Bu idari yapılanma Osmanlı Devleti'nin en büyük eyaleti olan Rumeli için de geçerliydi. Rumeli'de fetihlerin artması ile birlikte Rumeli beylerbeyliği kurulmuş ve başına da Lala şahin Paşa getirilmiştir (Gökbilgin, 1995, s. 247). Burada fethedilen sancaklar Rumeli beylerbeyliğine bağlandı. Kanunî Sultan Süleyman döneminde (1526-1528) Rumeli beylerbeyliğine bağlı 27-28 sancak bulunmaktaydı (Gökbilgin, 1995, s. 250).

1530 yılında Rumeli Eyaleti Osmanlı'nın Trakya bölgesi, Bulgaristan, Moldova, Romanya ve Ukranya'nın Karadeniz sahili ile Girit dışında Yunanistan ve Adalar, Arnavutluk, Hırvatistan'ın Dalmaçya kıyıları ve Sırbistan'ın büyük bir bölümünü kapsamaktaydı.

Diğere yandan Rumeli beylerbeyliği içerisinde yer alan Paşa sancağı içerisinde Sofya merkez olmak üzere kazalar, sağkol ve solkol şeklinde iki gruba ayrılmıştır. Üzerinde çalıştığımız 370 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Rûmili Defteri² göre sağkol kazaları řu şekilde kaydedilmiştir “*el-mecmu muhasebe-i kaza-i Edirne ve Dimetoka ve Ferecik ve İpsala ve Keşan ve Zağra-i Eskihisar ve Kızılağaç ve Filibe ve Tatarbağarı ve*

² Bundan sonra TT.d. 370 olarak kullanılacaktır. Defterde tarih ile ilgili herhangi bir bilgi mevcut değildir. Ancak defterin Kanunî dönemine ait olduğu tahmin edilmektedir (Doğru, 2000: 19). Genel görüş defterin 1530 yılına ait olduğudur. O nedenle defter tarihi 1530 olarak kullanıldı.

Üsküb ve Kırçova ve Kalkandelen ve Pirlepe ve Manastır ve Köprülü ve bazı kaşa-i Samakov tabi-i Liva-i Paşa' dır (TT.d. 370, s. 186).

167 Numaralı Muhâsebe-i Vilayet-i Rumeli Defterine (TT.d. 167) göre Paşa sancağının solkol (Via Egnatia) kazaları ise “*Gümlüce, Yenice-i Karasu, Drama, Zihne, Nevrekoş, Timurbisari, Siroz, Selanik, Sidrekapsi, Avtarbisari, Yenice-i Vardar, Karaverye, Serfiçe, İştin, SKestorya, Biblişte nam-ı diğer Vulkaşin, Görüceve Florine*”dır.

Ortakol ise Çirmen, Zağra, Filibe ve buradan ikiye ayrılarak Sofya üzerinde Niş ve Belgrad'a ulaşırken ikinci kol da Köstendil üzerinden Üsküb'e ulaşmaktaydı (Doğru, 2000, s. 32).

Balkanlar'da İskân ve Nüfus

Osmanlı Devleti'nin iskân politikası, temel olarak devlet otoritesini tesis etmek ve Türk-İslam geleneği doğrultusunda cihanşümül bir devlet kurmak amacı taşımaktadır. Bu amaçla devlet, hâkimiyeti altında bulunan reayayı gerek teşvik ederek gerekse mecburi olarak belirli koşullarda uygun bulunduğu mekânlara yerleştirmeye çalışmıştır (Çalık, 2005, s. 70). Balkanlar'da iskân süreci de bu çerçevede gerçekleşmiştir³. Gelibolu'nun fethedilmesiyle birlikte Osmanlı Devleti Anadolu'dan nüfus getirerek bu bölgeye yerleştirmiştir. Ayrıca, Anadolu'dan sürülen göçebeler ve Tatar aşiretleri de Balkanların iskânı için bu bölgeye sevk edilmiştir.

Balkanlarda uygulanan bir diğer iskân siyaseti vakıflar yoluyla uygulanmıştır⁴. Padişah ve devletin ileri gelenleri başta olmak üzere birçok yönetici ve ilmiye sınıfı mensupları ve varlıklı insanlar fethedilen bölgelerde vakıflar kurmuşlardır. Kurulan bu vakıflar sayesinde yeni iskân mahalleri kurulmuş ve böylece fazla nüfus buralara yerleştirilmiştir. Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'da uyguladığı iskân siyaseti esas itibarıyla gönüllü olarak Anadolu'dan gelen büyük nüfus kitlelerini bu bölgeye yerleştirmek olmuştur (Aktepe, 1951-53, s. 304).

Nüfus, bir ülkede, bir bölgede yerleşim birimlerinde yaşayan insan sayısını ifade eder. Osmanlı Devleti'nde XV. ve XVI. yüzyıllarda nüfus ile ilgili bilgiler Tapu-Tahrir Defterlerinden elde edilmektedir. Bu defterler, iskân alanlarının adlarını, sınırlarını ve bir yerin idarî hususiyetini ortaya koyacak mahiyettedir. Keza bu iskân alanlarında yaşayan nüfusun sayısını, yapısını ve zaman içerisinde meydana gelen değişimleri ve bu değişimlerin sebeplerini ortaya çıkaracak istatistikî verileri ihtiva etmektedir.

Osmanlı Devleti hâkimiyeti altında bulunan Müslüman ve gayrimüslim olarak kategorize etmiştir. Kişileri ve grupları birbirinden ayıran temel unsur din olarak görülmektedir. Gayrimüslim, Müslümanlar dışındaki tüm gruplar için kullanılırdı. Üzerinde çalıştığımız tahrir defterine göre XVI. yüzyılın ikinci yarısında gayrimüslim reaya defterlere “gebran”⁵ ve “zımmi”⁶ olarak kaydedilmiştir. Bazı defterlere bazen farklı grupları ifade etmek için ise “Yahudiyân” ve “Rumiyan” ifadeleri kullanılmıştır.

Nüfusun Kazalara Göre Dağılımı

Yetişkin erkek nüfus tahrir defterlerine kaydedilirken hane⁷, mücerred⁸ gibi ifadeler kullanılmıştır. Tahrir defterlerindeki bu kayıtlar bize bir bölgedeki kesin nüfusu vermemektedir. Tahrir defterleri bilindiği üzere devletin bütün gelir kaynaklarını ve vergi mükelleflerini tespit etmek amacıyla tutulmuştur. Ancak bu defterlerin tutulma amacı her ne kadar bir bölgenin toplam nüfusunu ele almak olmasa da, XV. ve XVI. yüzyıl nüfus ile ilgili bilgiler Tahrir Defterlerinde elde edilmektedir. Bu defterler iskân alanlarının adlarını, sınırlarını ve bir yerin idarî özelliklerini ortaya koyacak mahiyettedir. Keza, bu iskân alanlarında yaşayan

³ Balkanlar'da İskân ile ilgili yayınlanmış eserler için bkz. Ömer Lütfi Barkan, “Osmanlı İmparatorluğunda Bir iskân ve Kolanizasyon Metodu Olarak Vakıf ve Temlikler I, İstila Devirlerinin Türk Dervişleri ve Zâviyeler”, *VD*, II, (1942), s.279-386; Ömer Lütfi Barkan, Barkan, “Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskân ve Kolanizasyon Metodu Olarak Sürgünler”, *İÜ İFM*, XI (1949-50), s.524-569; Münir Aktepe, “XIV-XV. Asırlarda Rumeli'nin Türkler Tarafından İskânına Dair”, *Türkiyat Mecmuası*, X (1951-53), s.299-312; Cengiz Orhonlu, *Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretleri İskân Teşebbüsü (1691-1696)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1963; Hasan Kalessi, “Türkler'in Balkanlar'a Girişi ve İslâmlaştırılma” *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi*, Sayı 10-11, 1970-80, İstanbul 1981, s.177-194; Sıddık Çalık, *Çirmen Sancağı Örneğinde Balkanlar'da Osmanlı Düzeni (15.-16. Yüzyıllar)*, Bosna-Hersek Dostları Vakfı Yayınları, Ankara 2005.

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ömer Lütfi Barkan (1942). “Osmanlı İmparatorluğunda Bir iskân ve Kolanizasyon Metodu Olarak Vakıf ve Temlikler I, İstila Devirlerinin Türk Dervişleri ve Zâviyeler. *VD*, II, s.279-386.

⁵ Gebran, ataşperest, mecusi, zerdüşst anlamına gelmektedir (Sami, 2001, s. 1142).

⁶ Zımmi, Osmanlı Devleti'ne himayesinde olan gayrimüslim reaya için kullanılan bir terimdir (Sami, 2001, s.649)

⁷ Hane, Osmanlı Devleti'nde nüfus ve vergi birimi olup, aileyi ifade etmek için kullanılmıştır. Bkz. (Göyünç, 1997, s. 552).

⁸ Mücerred, bulug çağına gelmiş, bekâr erkekler için kullanılan bir terimdir. Bkz. (İnalçık, 1987, s.XXX)

nüfusun yapısını, sayısını ve zaman içerisinde meydana gelen değişimleri ve değişimlerin sebeplerini ortaya çıkaracak pek çok istatistik veri içermektedir.

Bu çalışmada Rumeli sağkol kazalarında nefis olarak adlandırılan şehirlerin nüfusu değerlendirilmiştir. Genel olarak tahrir defterlerinde bulunan “nefis” kelimesi şehir olarak tanımlanmaktadır. Yalnız, nefis kelimesi de şehir kavramını tam olarak ifade etmemektedir. Faroqhi, Anadolu şehirlerini tanımlarken XVI. yüzyıl üzerine yapılan çalışmalarda orta ölçekli bir şehrin 1000 ila 3000 vergi mükellefi bulunduğunu, 400-1000 nefer nüfusu barındıran yerleşim birimlerinin ise küçük şehir sayıldığını ifade etmiştir (Faroqhi, 1984, s. 9). Yine de bu çalışmada, nüfus sayısına bakılmaksızın sağkol kazalarının nefis olarak ifade edilen yer, şehir olarak adlandırılmıştır. Şehirlerin temel yapı birimi ise mahallelerdir. Osmanlı şehrinde mahalle, insanların birbirini tanıdığı ve soyla dayanışma içerisinde olan kişilerden meydana gelen topluluktur (Ergenç, 1984, s. 690).

Rumeli Eyaleti sağkol kazalarında Müslüman nüfus hane, mücerred olarak kaydedilmiştir. Müslüman nüfus bu kazalardan en fazla Edirne’de toplanmıştır. Edirne şehrinde 144 mahallede toplam 2880 Müslüman hane ve 387 mücerred kaydedilmiştir (TT.d. 370, s. 1-4). Ayrıca bu Müslüman mahallelerde yaşayan 47 hanede gayrimüslim nüfus bulunmaktadır. Bu da Müslüman ve gayrimüslim unsurların birlikte yaşama kültürünün var olduğunun bir göstergesidir. Bununla birlikte, Edirne şehri gerek mahalle sayısı gerekse nüfus bakımından sağkol kazaları içerisinde ilk sırada yer almaktadır.

Edirne, İstanbul’un fethine kadar Osmanlı’ya başkentlik yapmış bir şehirdir. Osmanlı’nın başkenti yapılmasından dolayı sarayın burada inşa edilmesi ve hem yöneticilerin hem de askerlerin buraya taşınmasını zorunlu kılacaktır. Bu da doğal olarak şehrin nüfusunun artmasına neden olacaktır. Bulduğu coğrafi konum itibarıyla ticari yollar üzerinde bulunması Edirne şehrinin nüfusunun gelişme göstermesinin önemli bir nedenidir. Edirne şehrinin fetihden itibaren nüfusunun arttığını, üzerinde çalıştığımız 1530 yılına ait defterde de Edirne nüfusunun sağkol kazaları içerisinde ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

Tablo 1. Edirne Şehrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı

<i>Mahalle</i>	<i>MÜSLÜMAN</i>		
	<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>	<i>Gebran</i>
Çavuş Bey	13	2	
Çakır Ağa	26	13	
Hacı İvaz nam-ı diğer ** Çelebi	31		
Arpacı Hamza	31	5	
Zincirli Kuyu	25	1	
Timur	29	1	12
Sitti Hatun	13		2
Devletşah	26	4	
Sıpkıncı Murad	23	2	
Kiremitçi Halil	12	2	
İmaret-i Sinan Beylerbeyi	19	3	
Kuru Çeşme	59	1	1
Kurtçu Doğan	28	8	
Hoca ...	18	4	
Hoca Ömer Siyah	24	5	1
Ali Bey ...	12		
Baba Timurtaş Bey der kutb-ı Cam-i Cedid	19		
İmaret-i Cedid Merhum Sultan Bayezid Han	29	3	
Kassab Aziz	37	2	
Hacı Hoşkadim	27	3	
Gazi Hoca nam-ı diğer Ramazan Hoca	13		
Kürt Hoca	32		
Arif Ağa	35	4	
Gazzaz Salih	19		
Hadım Timurtaş	23	1	
Yancıku Şahin	20	2	
Şehabeddin Paşa	30	1	
Yahşi Fakih der Cevad Halil Paşa	20		
Mescid-i İsmail Bey	6	3	

Kebe Yayıcı	14	2
Fedlullah Paşa	17	6
Cami-i Sefer Şah	5	2
Beyazid-i Sufi	13	
Mezid Bey	15	2
Hacı Doğan	29	2
Maruf Hoca	33	5
Mihail Koçî?	8	2
Cami-i Atik	17	16
İmaret-i Muradiye	45	14
Doğan	18	8
Kapucu nam-ı diğer Karaca Bey	20	
Hadım Balaban	12	4
** Balaban	14	3
Hacı Osman nam-ı diğer Fındık Osman	12	
Ayşe Hatun nam-ı diğer Kapucu Sinan Bey	28	
Gülbahar Hatun	11	
Mevlana Veliyüddin	25	2
Zaviye-i Rüstem Çelebi	5	2
Mescid-i Bazirgan	36	1
Bazirgan Bali nam-ı diğer Hoca Bali		
Cami-i Cedid nam-ı diğer Altuncı	6	
Fınduk Dede	67	6
Selçuk Hatun	26	
Veliyüddinzade	7	1
Mevlana Fahreddin Acemi	15	1
Şhabeddin Paşa	25	9
Veled-i Kuhteci	11	1
Hamam Kasım Paşa	20	
Derviş Abı	11	2
Mescid-i Veli Çelebi	17	1
Zemin-i Vak-ı İbrahim Ağa		
Hazinedarbaşı Sinan Bey	23	2
Karabulud	18	1
Der Odaha-yı Mübarek Ağa		
Bekce	17	4
Sevindik Fakih	26	4
Köhne Kadı	5	1
Hatun-ı Saruca Paşa	4	
Der Odaha-yı Abdullah	3	
Darbhone	6	
Noktacızade	14	
Baba Timurtaş	47	2
Rakkas Ali Bey	21	4
İbrahim Paşa	35	3
Eskicü Hacı Hamza	15	1
Firuz Ağa	32	
Hadım Firuz	20	6
Hacı Safa	20	1
Katib-i Cev	15	
Arpacı Ahmed	14	2
İmaret-i Mezid Bey	26	1
Mehmed Ağa	28	1
Alemderan	18	
Hoca Siyah nam-ı diğer Mescid-i Sinan	7	1
Zevce-i Saruca Paşa	21	2
Hacı İslam	5	1
Hacı Mercimek	24	1
Takyeci Balı	7	

Kara Yakub	10	1	
Veled-i Arab	30	8	
Hamid Bey	3		
Karac Hacı nam-ı diğer Kazgancı	23	1	
Daye Hatun	16	1	
Mescid-i Balaban Ağa	14		
Dukalcı?	32		
Berkuk Ağa	23	4	
Hamam Bahşi Fakih	12		
Kıncı Firuz	33	1	
Cillah Hacı	27		
Umur Bey	17		
Cami-i Kasım Paşa	25	5	4
Medrese-i Ali Bey	32		
Tahtü'l-Kıla	14	2	
şhabeddin	21		
Medrese-i şah Melek	42	4	
Medrese-i Kadı	16		
Çırağcı	20	4	
İmaret-i Mihal Bey	47	10	
Sarraı Hacı Ahmed	32	1	
Hacı Kulagöz	22	2	
Hacı Halil Attar	17	3	6
Odaha-yı Süleyman Paşa	8		
Saruca Paşa	20		
Mescid-i Veled Takurlu	20		
Zaviye-i şeyh şuca	16		
İmaret-i Yıldırım Han	25	3	
Mümin Hoca	21	3	
Hacı Bedreddin	18	1	
Cami-i Noktacızade	8		
Mescid-i Hacı Alaaddin	14		15
Daru's-sade	29		
Ahi Hasan	18	2	
Zevce-i Firuz Ağa	45	2	
Veled-i Sabuni nam-ı diğer ibn-i Çelebi	9	2	
Gendim Gün?	9	2	
** Cami	23		
Hacı Halil	49		
Hacı Bayezid-i mezkür	1		
Mescid-i Mahmud Ağa	23		
Hasan Paşa	35		
Hacı İslam	22		
Sinan Bey ve Tabib Cafer	9	1	
Sabunhane nam-ı diğer Sabuncuyan	23	1	
Zağanos Subaşi	41	4	
Üsküfcü Hızır	28		1
Hacı Murad	6		
Mirahor Ayas Bey	11	3	
Hızır Ağa	24	2	4
Mescid-i ... Ağa	10		
Balaban Paşa	35		
Der odaha-yı vakf-ı mezbur		7	
Der odaha-yı mezbur		3	
Dekakin-i mezbur der Enderun Muıtaban		5	
TOPLAM	2880	287	47

Ayrıca, Edirne şhrinde “Cemaat-i Yahudiyan” başlığı altında sekiz Yahudi cemaati mevcuttur. Bu cemaatlerde toplam 204 hane ve 6 mücerred kayıtlıdır (TT.d. 370, s. 4). Yahudi cemaatlerin Tablo-2’de

görüldüğü üzere geldikleri bölgelerin isimlerine göre kaydedildiği anlaşılmaktadır. Burada yaşayan Yahudilerin XV. yüzyılda Avrupa'nın birçok bölgesinden zorunlu göçe tabi tutulan Yahudiler olması muhtemeldir. Yahudilerin bir bölümünün II. Bayezid tarafından gönderilen gemilerle Osmanlı topraklarına getirildiği bilinmektedir (Turan, 1992, s. 236). Üzerinde çalıştığımız defterin 1530 yılına ait olması bu varsayımı güçlendiren önemli bir etkidir.

Tablo 2. *Edirne Şehrinde Yahudi Cemaati ve Nüfusu*

<i>Cemaat Adı</i>	<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>
Katalan	32	2
Portugal	36	2
Alaman	7	
İspanya	34	2
Poliyye	25	
Geroz	27	
Toledo	13	
Aragon	27	
TOPLAM	204	6

Edirne şehrinde “Cemeati-i Zimmiyan” başlığın altında gayrimüslimlerin yaşadığı 19 mahalle bulunmaktadır. Bu mahallelerde 472 hane ve 7 mücerred mevcuttur (T.T.d. 370, s. 5). Bu Hristiyan grupların yanında ayrıca Müslüman mahallelerde (Timur 12, Sitti Hatun 2, Cami-i Kasım Paşa 4, Hacı Halil Attar 6, Mescid-i Hacı Alaaddin 15, Hızır Ağa 4, Kuru Çeşme, Hoca Ömer Siyah, Hacı Safa, Üsküfcü Hızır'da 1'er tane) yaşayan toplam 47 hane Hristiyan mevcuttur (T.T.d. 370, s. 1-4).

Tablo 1 ve Tablo 3'te görüldüğü üzere Edirne şehrinde mahalle isimleri genel olarak kişi adlarından oluşmaktadır.

Tablo 3. *Edirne Şehrinde Gayrimüslimlerin Mahallelere Göre Dağılımı*

<i>Mahalle Adı</i>	<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>
Ayo Dimitre	65	2
Papa Yalori	15	
Hristos	41	2
İstiranikos	15	
Ayo Duhtini	51	
Ayo Apostol	21	
Ayo Yani Bimankos	22	
Medropolid	18	
Kurtcu Dogan	4	
Kalomolari	20	1
İrhi İstiranikos	20	
Papa Vetac	8	
Aya Yorgi	11	
Papa Kayanos	33	1
Ayo Atanas	24	
Hamam-ı Abdullah Bey	50	
Prodornos	37	
Ayo Stefano	7	1
Aya Nikola	10	
TOPLAM	472	7

Rumeli'de sağkol kazalarından biri olan Dimetoka, Osmanlı döneminde bir ilim merkezidir. Edirne'nin fethedilmesine kadar I. Murad, Şehzade Musa Çelebi ve II. Mehmed burada ikamet etmiştir (Kıal, 1994, s.305). Yıldırım Bayezid'in inşasına başladığı ve oğlu I. Mehmed'in 1421'de tamamladığı Balkanlar'ın en büyük camisi Dimetoka'nın burada olması Dimetoka'nın fethinden itibaren önemli bir yer olduğunu ortaya koymaktadır (Kıal, 1994, s.305). Bu yerleşim yerinde Osmanlıların uyguladığı iskân politikası ise bu bölgeye dışarıdan getirilen Türk ailelerini yerleştirmek şeklinde olmuştur (Kıal, 1994, s.306).

Dimetoka şehrinde 15 Müslüman mahallesinde 166 Müslüman hane ve 44 nefer mücerred kayıtlıdır (T.T.d. 370, s. 19). Buna karşılık 4 gayrimüslim mahallede 145 hane ve 3 nefer mücerred yaşamaktadır

(TT.d. 370, s. 19). “Dimitri nam-ı diğer Yahudiyān” mahallesi adından da anlaşıldığı üzere bir Yahudi mahallesidir (TT.d. 370, s. 19).

Tablo 4. *Dimetoka Őebrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı*

<i>Mahalle</i>	<i>MÜSLÜMAN</i>		<i>Mahalle</i>	<i>GAYRİMÜSLİM</i>	
	<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>		<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>
Oruç Bey	5		Köse Papas	45	1
Medrese	6	3	Dimitri nam-i diğer Yahudiyān	15	
Cırcır	10	3	Ayo Todor	37	2
Kuyumcu	18	2	Manastr	48	
...	10	3			
Cami	4	1			
Tatarlu	12	4			
Kulak	4	1			
Köprübaşı	17	4			
Doğan Bey	1				
Hamza Kurd Bey	12	5			
Bazarlu? Bey	15	7			
Debbağ nam-ı diğer Abdal	19	4			
...	8	3			
Hoca nam-ı diğer	24	4			
Dimetoka	1				
TOPLAM	166	44	TOPLAM	145	3

Tablo 4’de adı geöen “Debbağ nam-ı diğer Abdal” mahallesinin Dimetoka’da kurulmuş en eski zaviye olan Abdal Cüneyd Zaviyesi etrafında bulunun debbağlardan adını aldığı anlaşılmaktadır. Bölgenin ilk tahrir defterlerinden 1485 yılına ait Tahrir Defterleri’nde “Mahalle-i Debbağlar ki Abdal Cüneyd mahallesi dahi dirler” şeklinde mahallenin adının yer alması ilk dönemlerden itibaren bu mahallenin var olduğunu göstermektedir (TT.d, 20, s. 141).

Ferecik, Rumeli sağkol kazalarından Akdeniz’e kıyısı olan en güneydeki yerleşim birimidir. 1530 yılında Ferecik şehrinde 7 mahallede 133 hane ve 61 mücerred Müslüman yaşamaktadır (TT.d, 370, s. 43). Gayrimüslimler ise “mahalle-i gebran” başlığı altında toplam olarak verilmiştir. Buna göre Ferecik şehrinde 37 gayrimüslim nüfus tespit edilmiştir (TT.d, 370, s. 43). Görüldüğü üzere Müslüman ve gayrimüslimler ayrı mahallelerde yaşamaktadırlar. Müslüman nüfusun en kalabalık olduğu mahalle Cami Mahallesi’dir. Tablo-5’de görüldüğü üzere mahalle isimlerinin genel olarak önemli kişilerin adlarından ve dini yapıardan aldığı görülmektedir.

Tablo 5. *Ferecik Őebrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı*

<i>Mahalle</i>	<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>
Şeyh Mescidi nam-ı diğer Subaşı	26	17
Hacı Yusuf	7	1
Hayreddin	29	10
Şeyh nam-ı diğer Hacı Fakih	24	5
Timurhan	12	4
Cami	34	24
Hacı Durmuş	1	
TOPLAM	133	61
Mahalle-i Gebran	37	

Keşan, Rumeli sağkol kazalarından az sayıda nüfusu barındıran şehirler arasında Köprülü şehrinden sonra ikinci sırada yer almaktadır. Keşan şehrinde Müslüman nüfus mevcut iken, gayrimüslim nüfusa rastlanmamıştır. Sadece Mercan Mahallesi bulunan Keşan’da bu mahallede 37 hane ve 7 mücerred Müslüman nüfus tespit edilmiştir (TT.d, 370, s. 51).

1530 yılında Kızılağaç şehri de az sayıda nüfus barındıran şehirler arasında yer almaktadır. 4 Müslüman mahallede 47 hane ve 18 mücerred barınmaktadır (TT.d, 370, s. 57). Yine Keşan şehrinde olduğu gibi Kızılağaç şehrinde de sadece Müslüman nüfusun yaşadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5. *Kızılağaç Şehrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı*

<i>Mahalle</i>	<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>
Yakub-ı Kassab nam-ı diğer Reis oğlu	7	3
İsa Fakih	7	1
Şaban Fakih	20	13
Hatib	13	1
TOPLAM	47	18

Sadece Müslüman nüfusa sahip Rumeli sağkol kazalarından bir diğeri de Zağra-i Eskihisar'dır. 1530'da Zağra-i Eskihisar şehrinde 18 mahalle bulunmaktadır. Bu mahallelerde 513 hane ve 203 mücerred barınmaktadır (TT.d, 370, s.67).

Tablo 6. *Zağra-i Eskihisar Şehrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı*

<i>Mahalle</i>	<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>
İmaret	28	22
İbrahim Subaşı nam-ı diğer Kaya	27	4
Veled-i İvaz	41	5
Cami	41	20
Çerçi Murad	37	15
Hacı Hasan nam-ı diğer Derzi Yusuf	24	6
Hacı Malkoç	16	6
Cüneyd	19	12
Mihaliçlü	29	11
...	28	16
Kalburcu	19	5
Hacı Temürhan nam-ı diğer Cüllahan	20	12
Hacı Mahmud	39	16
Hamid Fakih	31	11
Debbağan	49	22
Havuccılar	3	
Hasan Fakih	19	5
Hoca ...	43	15
TOPLAM	513	203

İpsala şehrinde 14 Müslüman mahalle ve bu mahallelerde yaşayan 403 hane ve 142 mücerred bulunmaktadır (TT.d, 370, s. 78). Ayrıca, gayrimüslim mahalleleri bulunmayan şehirde Köprü Mahallesinde yaşayan 1 hane gayrimüslim nüfus mevcuttur.

Tablo 7. *İpsala Şehrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı*

<i>Mahalle</i>	<i>Hane-i Müslim</i>	<i>Mücerred</i>	<i>Hane-i Gebr</i>
Hoca Hamza nam-ı diğer Camilü	29	1	
Serrac İlyas	53	6	
Cami-i Köhne	20	3	
Debbağan	24	4	
Bayram Bey	27	10	
Köprü	41	1	1
Müderris nam-ı diğer İdris	21	60	
Hacı Giran	26	13	
Hasan Halife	6	1	
Kazancı	21	6	
Mübarekşah	35	13	
Akarca nam-ı diğer Kurşunlar	29	9	
Kapucu	68	15	
Kolak Ali	3		
TOPLAM	403	142	1

1530 yılında sağkol kazalarında Edirne şehrinden sonra en fazla nufusu barındıran şehir Filibe'dir. 29 mahallede toplam 609 hane ve 127 mucerred Múslúman bulunmaktadır (TT.d, 370, s.85). Ayrıca 4 gayrimúslim mahalle ve 2 cemaat bulunan Filipe şehrinde 147 hane ve 16 mucerred gayrimúslim nüfus tespit edilmiştir (TT.d, 370, s. 86).

Filibe'nin kesin fethinden sonra Osmanlı'nın burada yoğun bir şekilde iskân politikası uyguladığı bilinmektedir. Devletin, Anadolu'dan getirdiği aşiretleri bu bölgeye yerleştirmesi Filibe'nin geniş ölçüde şenlenmesine neden olmuştur (Kıel, 1996, s. 80). XVI. yüzyıllara gelindiğinde de Filibe'nin nüfusunun diğer Rumeli sağkol kazalarına göre ilk sıralarda yer alması bu iskân politikasının bir sonucu olmalıdır. 1530 yılına gelindiğinde 513 Múslúman hane ve 203 gayrimúslim hane barındırıyor olması bunun bir göstergesidir. Ayrıca gayrimúslim mahalleler içerisinde bir Yahudi ve bir ingene mahallesi bulunmaktadır. Bu mahallelerde 66 hane nüfus mevcuttur (TT.d, 370, s. 86).

Tablo 8. Filibe şehrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı

<i>Mahalle</i>	<i>MÜSLÜMAN</i>		<i>GAYRİMÜSLİM</i>		
	<i>Hane</i>	<i>Mucerred</i>	<i>Mahalle</i>	<i>Hane</i>	<i>Mucerred</i>
Haraccı Hamza Bali	41	5	Hisar İçi	26	5
İdris Hoca	17	4	Bazar İçi	14	2
Cam-i Kebir	36	7	...	17	3
Hacı Ahmed	23	4	...	24	3
Musalla	25	5	TOPLAM	81	13
Tabbağ Hisarı	18	2	Cemaat-i Yahudiyan	33	1
Islahan Bey	15	4	Cemaat-i Kibtıyan	33	2
Hacı Ömer	22	5			
... Hacı	7	10			
Hacı Böneri	12	1			
Yakub Fakih	17	2			
Hacı Hamid	15				
... Hoca nam-ı diğer ..oğlu	18				
Çukacı Sinan	21	1			
Hacı Mesud	9	1			
Veled-i Kasım	27	6			
Koca Hüseyin	19	10			
...	7	2			
Cüneyd	7	8			
Tur-beyi Hoca	20	9			
Veled-i Rüstem	14	11			
Hoca Bey	17	6			
Hacı Sinan nam-ı diğer Kaya Mescidi	22	3			
Bahşayış Ağa	42	8			
Tatarlar	47	4			
Korucu	27				
...	26	3			
Keçeci İne Beyi	22	2			
Veled-i şükran	16	4			
TOPLAM	609	127			

Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'da belirli bir iskân politikası uyguladığı bilinmektedir. Bu iskân politikalarından biri de 1418 Tatar topluluğunun Balkanlar'da Filibe yakınlarına yerleştirilmesidir (Kıel, 1996, s. 80). Bu topluluğun daha sonra Tatarpazarı'nın kurulmasına neden olduğu bilinmektedir (Acehan, 2008, s. 18). Tatarpazarı, Balkanlar sağkol kazalarından sadece Múslúman nüfusu barındıran şehirlerden biridir. 7 mahallesi bulunan Tatarpazarı'nda toplam 126 hane ve 16 mucerred bulunmaktadır (TT.d, 370, s. 109).

Tablo 8. *Tatarpaşarı Şehrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı*

<i>Mahalle</i>	<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>
...	19	3
... Mustafa	28	3
İmaret-i Ahmed Bey bin Evranos Bey	8	
Cami	29	2
Mustafa Karaman nam-ı diğer Çarşu Mahallesi	23	3
Nayib Hamza	16	2
Cami-i İshak Çelebi	3	3
TOPLAM	126	16

Samakov şehrinde Müslüman sayısı gayrimüslim sayısına göre oldukça azdır. Şehirde Hacı Sinan Mahallesi olarak kaydedilen bir Müslüman mahalle tespit edilmiştir. Hacı Sinan Mahallesinde 34 hane ve 3 mücerred Müslüman nüfus tespit edilmiştir (T.T.d, 370, s.115). Bun karşılık, Samakov şehrinde 4 gayrimüslim mahallede 111 hane ve 25 mücerred mevcuttur (T.T.d, 370, s.115). Ayrıca gayrimüslimlerin ikamet ettiği Bob Mahallesinde 1 Müslüman nüfus bulunmaktadır.

Tablo 9. *Samakov Şehrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı*

<i>Mahalle</i>	<i>MÜSLÜMAN</i>		<i>Mahalle</i>	<i>GAYRİMÜSLİM</i>		<i>Müslüman</i>
	<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>		<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>	
Hacı Sinan	34	3	Yovan	57	10	
			Nikisev-Radoslav	22	7	
			Bob	14	3	1
			Brankofça	18	5	
			TOPLAM	111	25	1

Osmanlı uç beylerinden Paşa Yiğit Bey tarafından Saruhan bölgesinden getirilen Türkmenler Üsküb'e yerleştirilmiştir ve Türk iskânı bu bölgenin demografik yapısını etkilemiştir (İnbaşı, 2012, s. 378). İskânın Üsküb'de 1530 yılında Müslüman nüfusun artmasına da sebep olduğu söylenebilir. Edirne ve Filibe şehirlerinden sonra Müslüman nüfus sayısı bakımından en gelişmiş şehrin Üsküb olması bunun bir sonucudur.

Müslümanların yaşadığı 51 mahalle bulunan Üsküb'de bu mahallelerde 530 hane ve 112 mücerred tespit edilmiştir (T.T.d, 370, s.121-122). Üsküb'de 13 gayrimüslim mahallesi bulunmakta ve bu mahallelerde 200 hane ve 2 mücerred barınmaktadır (T.T.d, 370, s. 122-123). Ayrıca Üsküb şehrinde Yahudiyan Cemaati bulunmaktadır. Bu cemaatte 16 hane ve 5 mücerred tespit edilmiştir (T.T.d, 370, s. 123).

Tablo 10. *Üsküb Şehrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı*

<i>Mahalle</i>	<i>MÜSLÜMAN</i>		<i>Mahalle</i>	<i>GAYRİMÜSLİM</i>	
	<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>		<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>
Tuzcu Süleyman	4	2	Kalu-geriç nam-ı diğer Derzi Raduhine	8	
Müslühiddin Haraccı	11	4	Kuraşın	24	
Gazi Mentuş	9	5	Dimitri Porsin	8	
Hacı Kemal	7		Radmanya	24	1
Bazarbaşı	5	2	Petri Yovan	13	
Kasım Fakih	5	1	Dabajebö Nikola	17	
Gazi İshak Bey	7		Genko	20	
Ali Bey nam-ı diğer Eyne Bey	5		Andorik	15	
Hacı Bali	17		İbri Bey	16	
Karakapucubaşı	11	6	Çereb	28	
Kapucuoğlu	6	1	Klatvenik	5	
Hacı Hayreddin	10	4	Andronik	16	
Veled-i Şahin	2	4	Dimitri Manko	6	1
Oruç Paşa	20	3	Cemaat-i Yahudiyan	16	5
Hacı İnebey nam-ı diğer Pabuccu Mehmed	4	1	TOPLAM	216	7
Dervişan?	11	1			
Hacı Kasım	8	6			

Haraccı Őuca	17	
Hacı Kadı	13	3
Veled-i Kocacık	15	1
Hacı ...	9	4
Derzi Başı	3	
Debbağ Şahin	23	8
Hamza Bey ser bevvabin-i İsa Bey	8	2
Cami-i Kebir	35	8
Hacı Muhyiddin	5	3
İsa Bey-i Cedid	5	4
Mehmed Çelebi veled-i İsa Bey	17	4
Hoca Őems	4	1
Tophane nam-ı diğer Ali Menteş	39	9
Veled-i Bahri	14	1
Hamza Kadı	23	2
Yazıcı Şahin	10	
Kuyumcuoğlu	7	1
Derviş Ramazan	9	
Hacı Hasan nam-ı diğer Ahiryanoğlu	14	2
Yahya Paşa	9	1
Taşhisar	11	
İsa Bey nam-ı diğer Hatuncuk	7	4
İşhak Bey	6	5
İsmail Voyvoda	13	
Mehmed Çeleb-i Cedid	6	1
Paşa Bey	7	2
Katrlı	19	3
Hacı Ömer	16	
Hacı Őemseddin	6	
Ahi İsa	4	2
Hacı Mehmed el-müteveffi onaltı Hacı Mehmed	6	
Dervişan	5	1
Hızır Kazancı	3	
TOPLAM	530	112

Kalkandelen şehri Rumeli sağkol kazaları içerisinde Müslüman nüfusun gayrimüslim nüfusa göre fazla olduğu şehirler arasındadır. şehirde 5 gayrimüslim ve 6 Müslüman mahalle mevcuttur. Müslüman mahallelerde 62 hane ve 34 mücerred bulunurken, gayrimüslim mahallelerde 81 hane ve 7 mücerred yaşamaktadır (TT.d, 370, s. 137).

Tablo 11. Kalkandelen şehrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı

Mahalle	MÜSLÜMAN		Mahalle	GAYRİMÜSLİM	
	Hane	Mücerred		Hane	Mücerred
Cami	12	7	... nam-ı diğer Nikola	19	1
Şeyh Ahmed	9	4	İstepan Lazari nam-ı diğer Niko Nikola	13	2
Yeni	10	5	Rale Pion? nam-ı diğer Dimitri Petkov	24	2
İşhak Bey	11	3	... İvan nam-ı diğer ... Boğdan	18	2
Hoca Müslühiddin	13	12	Pojdan Petkov	7	
Ahmed Bey	7	3			
TOPLAM	62	34		81	7

Kırçova şehri gayrimüslim nüfusunun Müslüman nüfusa göre fazla olduğu Balkan sağkol şehirlerinden biridir. 4 Müslüman mahallesi bulunan Kırçova'da 63 hane ve 8 mücerred yaşamaktadır (TT.d, 370, s. 146). Gayrimüslimler 2 mahallede bulunmakta ve bu mahallelerde 83 hane ile 9 mücerred barınmaktadır (TT.d, 370, s. 146).

Tablo 12. *Kırçova Şehrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı*

<i>Mahalle</i>	<i>MÜSLÜMAN</i>		<i>GAYRİMÜSLİM</i>		
	<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>	<i>Mahalle</i>	<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>
Cami	31	5	Şark	44	6
Şeyh Sinan Halife	4	2	Arnako?	39	3
Becice nam-ı diğer Sinan Bey	13				
İshak	15	1			
TOPLAM	63	8		83	9

Manastır, fethedilmesinden hemen sonra iskân politikası uygulanan Balkan şehirlerinden biridir. Manastır'a Ankara ve Karaman çevresinden Türkmen aşiretler getirilerek yerleştirilmiştir (Karta, 2015, s. 460). Uygulanan bu iskân politikaları neticesinde 1530 yıllarında da Müslüman nüfusun gayrimüslim nüfustan fazla olduğu görülmektedir.

Rumeli'de sağkol kazalarından biri olan Manastır, nüfusu bakımından Edirne, Üsküb, Filipe ve Kalkandelen'den sonra beşinci sırada yer almaktadır. Ayrıca Müslüman, gayrimüslim ve cemaatleri barındıran çok yönlü bir nüfus yapısına sahip olduğu görülmektedir. Manastır'da 21 Müslüman mahallesi, 10 gayrimüslim mahallesi ve 2 cemaat mevcuttur. Müslüman mahallelerde 432 hane ve 181 mücerred bulunurken (T.T.d, 370, s. 155), gayrimüslim mahallelerde 171 hane ve 8 mücerred bulunmaktadır (T.T.d, 370, s. 156). Ayrıca cemaatlerde 72 hane ve 11 mücerred yaşamaktadırlar (T.T.d, 370, s. 156).

Tablo 13. *Manastır Şehrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı*

<i>Mahalle</i>	<i>MÜSLÜMAN</i>		<i>GAYRİMÜSLİM</i>		
	<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>	<i>Mahalle</i>	<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>
Mirali?	42	30	Todor Dimo	29	1
İshak Çelebi nam-ı diğer İne Bey	39	16	Todor Miho nam-ı diğer Lukaç	16	
Karaoğlan	34	20	Ral Nikola	25	
Haydar Bey	5	1	Piyo Nikola nam-ı diğer Piyo Kob	11	
Kara Debbağ nam-ı diğer ...	21	11	Piyo veled-i Habkov	16	
Oğul Paşa	31	21	... veled-i Pano ...	22	2
Mehmed-i Siyah maa Mahalle-i İsmail	24	7	Türbe nam-ı diğer Kaliç	17	3
Çavuş Ali	21	7	Kaliçe ...	23	1
Firuz Subaşı	9	9	Cedid-i Çömlekciyan	10	
Yusuf Debbağ nam-ı diğer Suhte Hoca	26	18	Dımışk-ı Bey	2	1
İlaldı Bey nam-ı diğer Dımışı Bey	18	3	Cemaat-i Zimmiyan	19	5
Diğer Karaca Bey	7	5	Cemaat-i Yahudiyan	43	6
Ryne	17	6			
Kasım Çelebi	11	4			
Hasan Bey	1				
Karacabey	34				
Bostancıoğlu nam-ı diğer Hayyat Hızır	11	8			
Hasan Subaşı	12	6			
Kemal Bey nam-ı diğer Bet Mahalle	17	4			
Yakub Bey	9	5			
Hacı Bey	43				
TOPLAM	432	181	TOPLAM	233	19

Pirlepe şehri, Rumeli sağkol kazaları içerisinde gayrimüslim nüfusun yoğun olarak barındığı şehirler arasında Edirne'den sonra ikinci sırada yer almaktadır. 1530 yılında Pirlepe, gayrimüslim mahalle sayısı bakımından ilk sırada yer alır. 36 gayrimüslim mahallesi bulunan şehirde 471 hane ve 53 mücerred mevcuttur (T.T.d, 370, s. 167-168). Buna karşılık 8 Müslüman mahalle bulunmakta ve bu mahallelerde 181 hane, 39 mücerred barınmaktadır (T.T.d, 370, s. 167).

Tablo 14. Pırlepe Őebrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı

Mahalle	MÜSLÜMAN		Mahalle	GAYRİMÜSLİM	
	Hane	Mücerred		Hane	Mücerred
Cami	39	4	Yani Kalko	32	2
Tulaki Bey	13	5	Falıçar	11	1
Tokatlu Hoca	13	5	Nikola Yano	12	1
Hatib	19	5	Mirova	13	1
Bayramlı Bey	24	5	Cüllehan	10	1
Balı Bey	45	10	Kara-su	7	1
Hacı Bey nam-ı diğer Kaba Sakal	27	5	Nikola Bogdan	14	
Hacı İsa	1		İrinka	10	1
			Cehre	17	
			Timur Yano	9	2
			Soğla nam-ı diğer Görđo Dimitri	10	2
			....	19	5
			Dorupar	16	2
			Duşkov	13	2
			Ternogoviliste	11	1
			Rados ve Filibe	18	1
			Kojoçar	14	1
			Dorupar	25	5
			Kale Bale	8	2
			İştar	23	3
			İsveti Todor	12	3
			Franko-Pol	14	4
			Carovik	6	
			İştanşe	15	
			Çıgar	16	2
			Berderun	21	
			Yoyko Todor	8	2
			Dabjenov?	10	
			Nikola Vanko	10	1
			...	10	
			Radol	11	3
			Pop-Melamiye	6	
			...	7	
			Nikifor	6	
			Domkov	16	4
			Diņçar	11	
TOPLAM	181	39	TOPLAM	471	53

Gayrimüslim nüfusun yoğun olduğu şehirlerden biri de Köprülü'dür. 9 gayrimüslim mahallede 215 hane ve 13 mücerred kayıtlıdır (T.T.d, 370, s.178). Buna karşı 3 Müslüman mahalle mevcuttur ve bu mahallelerde 32 hane ve 10 mücerred tespit edilmiştir (T.T.d, 370, s.178).

Tablo 15. Köprülü Şehrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı

MÜSLÜMAN				GAYRİMÜSLİM	
	<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>	<i>Mahalle</i>	<i>Hane</i>	<i>Mücerred</i>
Cami	16	8	Dobkov	11	1
Yeni Köprü	8	2	Piyo Dobroslav	36	
Çevliler	8		Rale Kokor	18	1
			Stale-Dovice	19	
			Yanko-Bobo	14	
			Bobo-Petri	36	
			Hidmetkaran-ı köprü	30	
			Kosdin	24	3
			Büyük Köprü	27	8
TOPLAM	32	10	TOPLAM	215	13

Şehirlerde Toplam Nüfus

Osmanlı şehirlerinde nüfus yerleşimi mahalleler şeklinde olmaktadır. Mahalle, birbirini tanıyan ve insanlar arasında sosyal dayanışmanın bulunduğu toplulukların yaşadığı mekânlardır (Ergenç, 1999, s.33). 1530 yılında mahalle yerleşiminin en dikkat çekici özelliği cemaatlerin bir arada yaşamasıdır. Din mahalle yerleşiminde en önemli etkidir. Müslüman ve gayrimüslimlerin yaşadığı mahallelerin farklı olması kendi dininden olanların birlikte yaşamak istediklerini göstermektedir.

Tablo 16. Balkanlar Sağkol Şehirlerinde Nüfus Dağılımı

Şehir	Müslüman (Hane)	Gayrimüslim (Hane)	Cemaat (Hane)	Toplam (Hane)
Edirne	2880	472	204	3556
Dimetoka	166	145		311
Ferecik	113	37		150
Keşan	37			37
Kızılağaç	47			47
Zağra-i Eskihisar	513			513
İpsala	403	1		404
Filiba	609	81	66	756
Tatarpazarı	126			126
Samakov	34	111		145
Üsküb	530	200	16	746
Kalkandelen	62	81		143
Kırçova	63	83		146
Manastır	432	171	72	675
Pirlepe	181	471		652
Köprülü	32	215		247
TOPLAM	6228	2068	358	8654

Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'da uyguladığı iskân politikası sonucunda şehirlerin büyük oranda Müslümanlaştığı görülmektedir. 370 Numaralı Tapu Tahrir Defteri'ne göre Balkanlar'da uygulanan iskân siyaseti genel olarak sürgün yöntemidir. 1530 yılında Balkanlara sürgün olarak gönderilen Müslüman haneler bulunmaktadır. Mesela, Kara İbrahim köyüne 14 hane Müslümanın, sürgün olarak gönderildiği tespit edilmiştir (T.T.d, 370, s.438). Yine "Cemaat-i Sürgünan" olarak kaydedilen Küçük Pınar köyünde 5, Divane köyünde 5, Delivük köyünde 70 hane olmak üzere birçok köyün sürgün olarak kaydedildiği tespit edilmiştir (T.T.d, 370, s.438).

Sonuç

Bu çalışmada, nesnel verilerinden hareketle Rumeli Eyaleti'nde Müslüman ve gayrimüslim nüfusun eyalette bağlı sancak merkezlerindeki dağılımı tespit edilmiştir. Balkanlar'da fetihlere başlamasıyla birlikte, Osmanlılar bu bölgede düzenli bir iskân politikası takip etmişlerdir. Bölgenin başlıca iskân unsuru Anadolu'dan gelen nüfustur. Bu nüfus Balkanların Türkleşmesi ve İslamlaşmasında büyük rol oynamıştır.

Osmanlıların Balkanlar'daki fetih istikameti bu bölgede sağkol, solkol ve ortakolun teşekkül etmesine neden olmuştur. Üzerinde durduğumuz sağkol, stratejik açıdan önemli bir yere sahiptir. Genişleyen fetihleri Osmanlı'nın Balkanlar'da Rumeli Eyaletini oluşturmasına neden olmuştur. Bu eyalet idarî, askerî

ve ekonomik yönden Osmanlı'nın en önemli eyaletidir. Bu nedenle burada görevlendirilen beylerbeyi güvenilir ve devletin önde gelen devlet adamları arasından seçilmiştir.

1530 yılına ait 370 Numaralı Tapu Tahrir Defteri'ne göre sağkolda 16 kaza mevcuttur. Bu kazaların nefsi yani şehrinde 333 Müslüman mahalle ve 106 gayrimüslim mahalle bulunmaktadır. Bu mahallelerde yaşayan Müslüman hane sayısı 6228'dir. Gayrimüslim hane sayısı ise 2426 (bu toplam sayıya cemaat hane sayısı da eklenmiştir) olarak tespit edilmiştir. Bunların yanında Edirne, Filibe, Üsküb ve Manastır'da bunların dışında ayrı olarak kaydedilmiş cemaatler mevcuttur. Müslüman mahallelerinde gayrimüslim nüfus, gayrimüslim mahallerinde de Müslüman nüfus bulunmaktadır. Bu durum, Müslüman ve gayrimüslimlerin bir arada yaşama kültürünün mevcut olduğunun bir göstergesidir. 1530 yılında sadece Müslüman nüfusu barındıran şehirler Keşan, Kızılağaç, Zağra-i Eskihisar ve Tatarpazarı olmuştur. Diğer şehirler Müslüman ve gayrimüslim nüfusu barındırmaktadır.

Balkanlarda Müslüman ve gayrimüslim nüfusun şehirlerdeki yerleşimleri ve şehre dağılımları da ortaya konulmuştur. Her iki dini zümrenin de istediği mahallede ikamet ettiği grlmektedir. Sadece kendi dinine mensup insanların yaşadığı mahallelerin yanı sıra Müslüman ve gayrimüslim nüfusun bir arada barındığı mahallelerde mevcuttur. Osmanlı'nın her iki durumu da onayladığı grlmektedir.

Etik Beyan

"XVI. Yüzyıl Başlarında Balkan şehirlerinde Nüfus: Sağkol Kazaları rneğinde Bir Tarihsel Demografi Denemesi" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Bu araştırma doküman incelemesine dayalı olarak yapıldığından etik kurul kararı zorunluluğu bulunmamaktadır.

Kaynakça

I. Arşiv Kaynakları

BOA, TT.d 370.

BOA, TT.d 167.

BOA, TT.d 20.

II. Araştırma Eserler

- Acehan, A. (2008). Osmanlı Devleti'nin sürgün politikası ve sürgün yerleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1 (5), 12-29.
- Aktepe, M. (1951-53). XIV-XV. asırlarda Rumeli'nin Türkler tarafından isknına dair", *Türkiyat Mecmuası*, X, 299-312.
- Barkan, . L. (1942). Osmanlı İmparatorluğunda bir iskân ve kolanizasyon metodu olarak vakıf ve temlikler I: İstila devirlerinin Türk dervişleri ve zviyeler. *VD*, II, 279-386.
- Barkan, .L. (1952). Osmanlı İmparatorluğunda bir iskân ve kolanizasyon metodu olarak sürgünler. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, XI (1949-50), 524-569.
- Baykara, T. (2002). Kaza. *Dıyanet İslam Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 25, 119-120.
- alık, S. (2005). *Çirmen sancağı rneğinde Balkanlar'da Osmanlı düzeni (15.-16. Yüzyıllar)*. Anlara: Bosna-Hersek Dostları Vakfı Yayınları.
- Doğru, H. (2000). *XIII.-XIX yüzyıllar arasında Rumeli'de sağ kolun siyasi, sosyal, ekonomik görüntüsü ve Kozluca kazası*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Emecen, F. (1996). Gelibolu. *Dıyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 14, 1-6.
- Ergenç, . (1999). Osmanlı klsik düzeni ve özellikleri üzerine bazı açıklamalar. *Osmanlı Ansiklopedisi*, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 4, 32-39.
- Faroğlı, S. (1984). *Town and townsmen of Ottoman anatolia- trade, crafts and foods production in an urban setting, 1520-1560*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gökbilgin, M.G. (1964). Nahiye. *Milli Eğitim Bakanlığı*, İstanbul: MEB, IX, 37-39.
- Gökbilgin, T. (1995). Kanunı Sultan Süleyman devri başlarında Rumeli Eyaleti, livaları, şehir ve kasabaları. *Belleten*, XX (78), Nisan 1956, Ankara: TTK, 247-295.
- İnalcık, H. (1987). *Hicri 835 tarihli sret-i defter-i sancak-i Arvanid*. Ankara: TTK.
- İnalcık, H. (1995). Eyalet. *Dıyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 11, 548-550.
- İnalcık, H. (2008). Rumeli. *Dıyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 35, 232-235.
- İnalcık, H. (2011). Balkanlar'da Osmanlı fetihleri'nin sosyal koşulları. *Adam Akademi*, 2011 (1), 1-10.

- İnbaşı, M. (2012). Üsküb. *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 42, 377-381.
- Kaleshi, H. (1981). Türkler'in Balkanlar'a girişi ve islâmlaşdırılma". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi*, 10-11 (1970-80),177-194.
- Karta, N. (2015). Manastır şehrinin sosyal ve ekonomik durumu (1482-1615). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (41), 458-469.
- Kınel, M. (1996). Filibe. *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 13, 79-82.
- Kınel, M. (1994). Dimetoka. *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 9, 305-308.
- Nejat, G. (1997). Hane. *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 15, 552-553
- Orhonlu, C. (1963). Osmanlı İmparatorluğunda aşiretleri iskân teşebbüsü (1691-1696). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Sami, Ş. (2001). Kâmûs-ı Türkî, İstanbul: Çağrı Yay.
- Şahin, İ. (2009). Sancak. *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 36, 97-99.
- Turan, Ş. (1992). Bayezid II, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 5, 234-238.

EXTENDED ABSTRACT

In the Ottoman Empire, the most comprehensive population-based censuses were conducted in the 16th century. These censuses were conducted to determine the tax potential across the state in relation to the manorial system ("tımar" system) and, as a result, the cadastral record books were edited ("tahrir" books). Thanks to these books, called the cadastral record books, I was able to obtain information on the population structure of the region.

The Rumeli Administrative Organization is divided into sağkol, solkol and ortakol. The aim of this study is to determine the demographic structures of the Muslim and non-Muslim population in the settlements that are involved in the districts of "Edirne, Dimetoka, Ferecik, Keşan, Kızılağaç, Zağra-i Eskihisar, İpsala, Filibe, Tatarbazarı, Samakov, Üsküb, Kalkandelen, Kırçova, Manastır, Pirlepe ve Köprülü" named as Rumeli Sağkol in the light of the data presented by the cadastral record books No. 370. In this way, the characteristics and social relations of Muslim and non-Muslim neighborhoods will be tried to be revealed in the Balkan geography under the rule of the Ottoman Empire.

The Balkan was nominated by the Ottoman Empire as Rumeli. After conquering the Balkan lands, which were inspired by Romania and dominated by Byzantine, the Ottomans began to use the name of Rumeli. As a result of the marriage of Orhan Bey to the daughter of the Byzantine emperor, political and military alliances took place between the two states and, as a result of these alliances, the Ottomans set foot on Rumeli for the first time. During this period, the weakening of the central authority in Byzantium and its division into many states and feudal seniority facilitated the transition of the Ottoman state to Rumeli and its spread throughout the region.

As a result of the Ottoman settlement in Gallipoli, they continued their conquest along the roads built by the Romans and used by the Byzantines. As progress continued on these roads, the frontier regions were determined by the Ottomans. The first frontier region was in the direction of Tekfurdağı, Çorlu and Istanbul from the coast; the second frontier region was in the middle on Konru Mount, in the direction of Malkara, Hayrabolu and Vize; and the third frontier region was the base for the conquests from the Meriç Valley to İpsala, Dimetoka and Edirne. Later, in this order of frontier regions, İpsala, Gümölcine, Serez, Kara Feriye and after they divided into two ramifications to Tirhala and Üsküb; the frontier region on the Sağkol (right-ramification) reached Yanbolu, Karin plain, Pravadi, and after it divided into two ramifications, one to Tirnova and Niğbolu and the other to Dobruca. The middle-ramification divided into Çirmen, Zagra, Filibe (Plovdiv), and from there it reached to Sofia and Niş, or Köstendil and Üsküb. The conquests in these three directions constituted the Sancaks (Sancak is the name given to military administration regions during the Ottoman period.) districts of sağkol (right-ramification), solkol (left-ramification) and ortakol (middle-ramification) of Rumeli.

Population refers to the number of people living in settlements in a country, a region. Information about the population in the 15th and 16th centuries in the Ottoman Empire is obtained from land registry books/cadastral record books (Tapu-Tahrir books). These books such as to reveal the names of the settlement areas, the boundaries and the administrative characteristics of a region. In addition, these books contain statistical data that will reveal the number, structure and changes that have occurred over time and the reasons for these changes.

The population of the cities called "nefs" was evaluated in Rumeli Sağkol (Right- Ramification) District. In general, the word "nefs" found in the cadastral record books is defined as a city. However, the word nefis does not fully express the concept of the city. The Muslim population was recorded as

households and unmarried people (“mücerred”) in the Sağkol (Right- Ramification) District of Rumeli State.

The Muslim population was most present in Edirne in Rumeli, in the cities of Sağkol District. A total of 2880 Muslim households and 387 unmarried individuals were registered in the city of Edirne, in 144 neighborhoods. There were also a non-Muslim population in 47 households in these Muslim neighborhoods. This, in turn, indicates that there is a culture of coexistence between Muslim and non-Muslim elements. However, the city of Edirne was rank first in the districts of Sağkol (Right-Ramification) in terms of both the number of neighborhoods and the population.

In addition, there are eight Jewish communities in Edirne under the title “Cemaat-i Yahudiyen”. A total of 204 households and 6 unmarried individuals were registered in these communities. It was observed that Jewish communities were recorded according to the names of the regions from which they were originated. It was expected that the Jews who lived here were Jews who had been forced to emigrate from many parts of Europe in the 15th century. It is known that some of the Jews were brought to Ottoman territory by ships sent by Bayezid II. The fact that the land registry book / cadastral record book (Tapu-Tahrir book) we are working on is part of the year 1530 is an important factor that reinforces this assumption.

There were 166 Muslim households and 44 unmarried individuals in 15 Muslim neighborhoods in the city of Dimetoka. In contrast, there were 145 households in 4 non-Muslim neighborhoods and 3 individuals registered as unmarried. “Dimitri aka Yahudiyen”, where non-Muslims resided, was the neighborhood where Jews resided, as the name suggests.

Ferecik was the southernmost settlement on the coast of the Mediterranean Sea from the districts of Rumeli Sağkol (Right- Ramification). During the Kanuni period, 133 households and 61 unmarried Muslims resided in 7 neighborhoods in Ferecik city. Non-Muslims were presented in total under the title “mahalle-i gebran”. Accordingly, 37 non-Muslim populations were identified in the city of Ferecik.

Keşan was rank the second after the city of Köprölü among the cities with a small number of population within Rumeli Sağkol District. While there was a Muslim population in the city of Keşan, there was no non-Muslim population. In Keşan, which had only the Mercan neighborhood, there were 37 households and 7 unmarried Muslim populations in this neighborhood.

In 1530, the city of Kızılağaç was also one of the cities with a small population. There are 47 households and 18 unmarried individuals registered in 4 Muslim neighborhoods. Again, as in the city of Keşan, there was only a Muslim population in the city of Kızılağaç. The city of İpsala had 14 Muslim neighborhoods and 403 households and 142 families were residing in this neighborhood.

The city of Filibe (Plovdiv) had a total of 609 households and 127 Muslim households in 29 neighborhoods. In addition, the city of Filibe had 4 non-Muslim neighborhoods and 2 neighborhoods, and has 147 households and 16 non-Muslim unmarried population. Tatarpazarı was one of the only cities in the Balkans in Sağkol District with a Muslim population. Tatarpazarı, which had 7 neighborhoods, had a total of 126 households and 16 unmarried individuals.

In Üsküb, which had 51 neighborhoods where Muslims resided, 530 households and 112 unmarried individuals resided in these neighborhoods. There were 13 neighborhoods where non-Muslims resided, and these neighborhoods contained 200 households and 2 unmarried individuals. There were also a Jewish community in the city of Üsküb. There were 16 households and 5 unmarried individuals determined in this neighborhood.

There are 5 non-Muslim and 6 Muslim neighborhoods in Kalkandelen. There are 62 households and 34 unmarried individuals residing in Muslim neighborhoods, while 81 households and 7 unmarried individuals residing in non-Muslim neighborhoods.

There were 63 households and 8 unmarried individuals residing in Kırçova, which had 4 Muslim neighborhoods. Non-Muslims were located in two neighborhoods and there were 83 households and 9 families residing in these neighborhoods. Manastır had 21 Muslim neighborhoods, 10 non-Muslim neighbourhoods and 2 communities. There were 432 households and 181 unmarried individuals in Muslim neighborhoods, while there were 171 households and 8 unmarried individuals in non-Muslim neighborhoods. There were also 72 households and 11 unmarried individuals residing in the communities.

In 1530, Pirlepe ranks first in terms of the number of non-Muslim neighborhoods. There were 471 households and 53 unmarried individuals in the city, which had 36 non-Muslim neighborhoods (T.T.d, 370, p.167-168). In contrast, there were 8 Muslim neighborhoods, and there were 181 households and 39 unmarried individuals residing in these neighborhoods.

Köprülü is one of the cities with a non-Muslim population density. In 9 non-Muslim neighborhoods, there were 215 households and 13 unmarried individuals. There were three Muslim neighborhoods, and 32 households and 10 unmarried individuals were identified in these neighborhoods.

According to the cadastral record book No. 370 of 1530, there were 16 districts in the Sağkol (right-ramification). There were 333 Muslim neighborhoods in the "neft" of these districts, i.e. the city, while there were 106 non-Muslim neighborhoods. The total number of Muslim households residing in these neighborhoods was 6228. The number of non-Muslim households was 2426 (the number of communal households was also added to this total number). Besides these, there were separately recorded communities in Edirne, Filibe (Plovdiv), Üsküb and Manastr.